

Bakgrunnen for forslaget

Høsten 2015 vedtok FNs medlemsland 17 mål med 169 delmål for bærekraftig utvikling frem mot 2030 – se <https://www.fn.no/om-fn/fns-baerekraftsmaal>. Bærekraftsmålene ser miljø, økonomi og sosial utvikling i sammenheng. De er et veikart for den globale innsatsen for en bærekraftig utvikling, og gjelder for alle land. Det betyr at bærekraftsmålene også må legges til grunn for norsk politikk og forvaltning.

Bærekraftsmål nr. 6 handler om ferskvann: "Sikre bærekraftig vannforvaltning og tilgang til vann og gode sanitærforhold for alle". Under følger utdrag av viktige delmål med relevans for norsk vannforvaltning og håndtering av avløpsvann:

- 6.1) Innen 2030 sørge for allmenn og likeverdig tilgang til trygt drikkevann.
- 6.3) Innen 2030 sørge for bedre vannkvalitet ved å redusere forurensning, avskaffe avfallsdumping og mest mulig begrense utslipp av farlige kjemikalier og materialer, og halvere andelen ubehandlet avløpsvann.
- 6.6) Innen 2020 verne og gjenopprette vannrelaterte økosystemer, herunder våtmarker, elver, grunnvann og innsjøer.

For fjordene er bærekraftsmål nr. 14 viktigst: "Bevare og bruke hav og marine ressurser på en måte som fremmer bærekraftig utvikling". Spesifikt kan delmål 14.1) trekkes fram: «Innen 2025 forhindre og i betydelig grad redusere alle former for havforurensning, særlig fra landbasert virksomhet, inkludert marin forsøpling og utslipp av næringssalter.»

Oppfølging og gjennomføring av vannforskriften kan ansees som en direkte oppfølging av FNs bærekraftsmål for ferskvann. Gjennom vannforskriftsarbeidet settes miljømål for alle vannforekomster; innsjøer, bekker, elver, grunnvann og sjøområder. Som hovedregel skal alt overflatevann ha god økologi og god vannkjemi innen gitte frister. For grunnvann omfatter miljømålet vannkjemi og vannmengde, da det er begrenset med biologi grunnvannet. Miljømål fastsettes i Regional plan for vannforvaltning, sist vedtatt i Fylkesutvalget den 15.12.21 – se

<https://www.vannportalen.no/vannregioner/trondelag/fylkestingets-vedtatte-plandokumenter-2022---2027/>. Vannforvaltningsplanen skal vedtas i Statsråd senere i 2022.

Dersom miljøtilstanden i en vannforekomst avviker fra miljømålene, skal den som er ansvarlig for avviket sørge for at det gjennomføres tiltak slik at miljømålene nås. Plikten til å følge opp målsettinger for vannforekomster er tverrsektoriell og hver sektormyndighet plikter å ta hensyn til miljømål ved utøvelse av sin myndighet. Kommunen har ansvar for å følge opp med tiltak for å bidra til at miljømål blir nådd innen fagområdene samferdsel, drikkevannsforsyning, avløp, avfall, forurensningssaker, overvannshåndtering, landbruksforvaltning og arealforvaltning.

Kommunen plikter etter forurensningsforskriften å behandle søknader om utslipp av sanitært avløpsvann som de er myndighet for og utslipp fra oljeutskillere fra verksteder, bensinstasjoner etc. Kommunen plikter også å føre tilsyn med avløps- og oljeutskilleranlegg. Innen avløpsfeltet er det en nasjonal forventning om at kommunene skal kartlegge og følge opp utslipp fra avløpsanlegg som de er myndighet for, gi pålegg og sette i verk tiltak for å sørge for at utslipp blir rensset. Den nasjonale målsetningen er at alle avløpsanlegg skal oppfylle forurensningsforskriftens renskrav slik at miljømålene etter vannforskriften kan nås innen 2027, og senest innen 2033.

Viktigheten av et godt vannmiljø kommer også til uttrykk i kommuneplanens samfunnsdel 2021 – 2034 som ble vedtatt den 27.01.2022. I følge denne skal Heim kommune ha:

- God oversikt og aktiv oppfølging av forurensningskilder
- Aktiv innsats for å nå miljømål for vannforekomstene våre
- Opprettholde vegetasjon og kantsoner i vassdrag, følge opp gjødselplaner for å redusere unødvendig forurensning samt bruke Regionalt Miljøprogram for landbruket i Trøndelag aktivt
- Gjennomføre opprydding av forurensede masser i Bugen friområde på Kyrksæterøra

I Heim kommune er det bygget ut offentlig avløpsanlegg ved Gjengstø, tettstedet Heim, Hellandsjøen, Kyrksæterøra, Vinjeøra, Eide, Liabø og flere steder i Valsøyfjorden.

Bosettingsmønsteret i kommunen er forholdsvis spredt og totalt finnes omtrent 1600 avløpsanlegg for sanitært avløpsanlegg, med hovedvekt på små, private avløpsanlegg. Hvor mange oljeutskillere som er etablert har ikke kommunen oversikt over.

Anleggstype er kjent fra et utdrag av de private avløpsanleggene, og ut fra disse er det en forventning om at mer enn halvparten av avløpsanleggene i Heim kommune har en anleggstype som ikke overholder dagens renskrav. Det forventes også at mange anlegg ikke fungerer slik de skal som følge av de at de gått over sin levetid eller at de ikke er dimensjonert etter dagens standard.

Topografiske forhold i Heim kommunen gjør at det er mange små vassdrag med tidvis lav vannføring, noe som gjør de sårbare for forurensning fra avløpsanlegg. I tråd med kommuneplanens samfunnsdel 2021 – 2034, nasjonale målsettinger og plikter i forurensningslovgivningen har Heim kommune besluttet å avsette ressurser til tilsyn med spredte avløpsanlegg.

I dag følger behandling av utslippstillatelser for mindre avløpsanlegg for sanitært avløpsvann og utslipp fra oljeavskillere nasjonal forurensningsforskrift. Praktisering av lovverket har variert mellom tidligere Snillfjord kommune, Hemne kommune og Halså kommune og det er behov for et omforent rammeverk for behandling av utslippstillatelser og oppfølging av eksisterende utslipp, som også er tilpasset lokale resipientforhold.

Innhold i forslagsutkastet og konsekvenser av forslaget

Foreliggende utkast til lokal avløpsforskrift vil gjelde for hele Heim kommune og erstatter krav i forurensningsforskriften. Forskriften vil gjelde nye utslipp av sanitært avløpsvann fra bolighus, hytter og/eller annen bebyggelse med eller uten innlagt vann, hvor utslippet ikke overstiger 50 PE. (personekvivalenter), samt ved nye utslipp av oljeholdig avløpsvann fra oljeutskillere.

Under følger en kortfattet beskrivelse av de største forskjellene mellom nasjonal forurensningsforskrift og utkastet til ny lokal avløpsforskrift, samt kommunens kommentar til virkning av de ulike bestemmelsen.

Lokal forskrift § 5 - Utslippskrav sanitært avløpsvann- erstatter nasjonal forurensningsforskrift §§ 12-8 og 12-9

- Ny forskrift stiller samme rensekrav til alle utslipp til ferskvann.	- Nasjonal forskrift segregerer mellom rensekrav ut fra sårbarhet for næringspåvirkning og brukerinteresser
- Ny forskrift fastsetter grenseverdi for utløpskonsentrasjoner og prosentvis rensegrad	- Nasjonal forskrift stiller rensekrav kun ut fra prosentvis rensegrad
- Ny forskrift vektlegger miljømål etter vannforskriften	

Kommunens kommentar: I Heim kommune er de fleste vassdragene små og har til tider lav vannføring, noe som gjør de sårbare for påvirkning fra påvirkning fra avløpsanlegg. Det er også begrenset kunnskap om brukerinteresser og miljøtilstand i det enkelte vassdrag. Dette er også forhold som gjerne endrer seg over tid. De fleste renseanlegg som tilbys på markedet har god rensegrad og

det ansees fornuftig å stille likt rensekrav til alle ferskvannsresipienter. I nasjonal forskrift benyttes prosentvis rensegrad. Å benytte grenseverdier i tillegg gjør utslipp fra renseanlegg mer kontrollerbart.

Lokal forskrift § 6 - Utslippskrav oljeutskiller - erstatter delvis nasjonal forurensningsforskrift § 15-7

- Ny forskrift stiller strengere krav til utslipp til ferskvann enn sjøområder.
- Ny forskrift har bestemmelser for drift og prosjektering av oljeutskilleranlegg. Dette konkretiseres ved at anbefalinger i VA – miljøblad gjengis i forskriften.
- Nasjonal forskrift stiller samme rensekrav uavhengig av resipient.

Kommunens kommentar:

I Heim kommune er de fleste vassdragene små og har til tider lav vannføring, noe som gjør de sårbare for påvirkning fra påvirkning fra utslipp fra oljeutskillere. Det er også begrenset kunnskap om brukerinteresser og miljøtilstand i mange vassdrag. De fleste oljeutskillere som tilbys på markedet har god rensegrad og det ansees fornuftig å stille likt rensekrav til alle ferskvannsresipienter.

VA-miljøblad gir anbefalinger om dimensjonering og drift av oljeutskillere for at disse skal fungere etter hensikten og relevante anbefalinger implementeres i forskriften.

Lokal forskrift § 7- Utslippssted sanitært avløpsvann - erstatter nasjonal forurensningsforskrift §12-11

- Ny forskrift stiller samme krav til utslippsdyp sjø og innsjø (4 meter under laveste vannstand).
- Ny forskrift gir bestemmelser for hvordan utslipp til elv og bekk kan etableres.
- Ny forskrift angir minsteavstand for utslipp til badeplass og småbåthavn
- Ny forskrift vektlegger miljømål etter vannforskriften
- Nasjonal forskrift stiller samme krav til utslippsdyp sjø og ferskvann (2 meter under laveste vannstand).

Kommunens kommentar: Heim kommune har et forholdsvis spredtbosettingsmønster, med unntak i de større tettstedene, og det samme gjelder områdene for strandnær rekreasjon. Etter nasjonal forskrift kan avløpsvannet slippes på 2 meters dyp, såfremt ikke forvaltningen stiller andre krav. Slik topografien ofte er i strandsonen i Heim kommune, medfører dette at avløp kan etableres nært stranden og i områder som kan bli benyttet til strandnær rekreasjon. Dersom dybdekravet øker, og at en setter avstandskrav til badeplass og småbåthavn forventes bedre innblanding av avløpsvannet i vannmassene og at potensialet for konflikter med friluftsliv reduseres.

Kommunen plikter å ta hensyn til drikkevann og fastsatt miljømål etter vannforskriften. Ny lokal forskrift synliggjør koblingen mellom forurensningsforskriften og vannforskriften.

Lokal forskrift § 9 - Kompetansekrav - erstatter delvis nasjonal forurensningsforskrift §12-10

- Ny forskrift stiller krav om at den som prosjekterer anlegget skal være nøytral, fagkyndig virksomhet.
- Ny forskrift stiller kompetansekrav til den som prosjekterer og/eller utfører grunnundersøkelser
- Nasjonal forskrift stiller krav om at den som dokumenterer anlegget skal være nøytral fagkyndig

Kommunens kommentar: Ny forskrift profesjonaliserer dokumentasjons- og prosjektering prosessene av avløpsanlegg ved at det stilles krav om at den som skal dokumentere og prosjektere et avløpsanlegg representerer en fagkyndig virksomhet med et minimum av formell kompetanse.

Lokal forskrift § 10 - Krav til prosjektering, utførelse og dokumentasjon - erstatter nasjonal forurensningsforskrift §12-10 og §12-13

- Ny forskrift stiller krav til prosjektering, utførelse og dokumentasjon er i henhold til anerkjent metodikk. Dette konkretiseres ved at anbefalinger i VA – miljøblad gjengis i forskriften.
- Ny forskrift krever at utforming av anlegg skal gjenspeile sårbarhet i resipienten, herunder kan det bli stilt krav om etterbehandling og/eller forbehandling av avløpsvann. Det kan bli stilt krav om at miljøtilstand i resipient dokumenteres
- Ny forskrift slår fast at avløpsanlegg for fritidsboliger med innlagt vann og vei fram skal dimensjoneres som for avløpsanlegg for bolig.
- Ny forskrift slår fast at kommunen kan stille krav om felles avløpsanlegg for flere eiendommer
- Nasjonal forskrift stiller krav om at renseanlegg skal dimensjoneres, bygges, drives og vedlikeholdes slik at det har tilstrekkelig yteevne under alle klimatiske forhold som er normale for stedet der de ligger. Ved utformingen av anlegget skal det tas hensyn til variasjoner i mengde sanitært avløpsvann i løpet av året.
- Nasjonal forskrift stiller spesifikke krav til enkelte anleggstyper (minirensesanlegg og infiltrasjonsanlegg). Øvrige renseanlegg skal ha dokumentasjon på at anerkjent dimensjonering og utforming er benyttet.
- Forurensningsloven § 22 åpner for at kommunen kan stille krav om et avløpsanlegg skal motta avløpsvann fra andre eiendommer

Kommunens kommentar: Ny forskrift krever at VA-miljøblad, eller tilsvarende, skal legges til grunn for prosjektering av VA-miljøblad. Videre så knyttes valg av avløpsløsning og prosjektering av denne sammen med miljøtilstand og sårbarhet i resipienten. Det skal velges robuste avløpsløsninger i forhold til påvirkning og virkninger for vannmiljøet. For å redusere sannsynligheten for slamflukt settes minste oppholdstid i slamavskilleren til 18 timer, men kommunen kan godkjenne kortere oppholdstid dersom resipientforholdene er svært gode.

Nye fritidsboliger i dag bygges ofte med en sanitærstandard som tilsvarer boliger. Høy standard på fritidsboliger legger til rette for flere bruksdøgn gjennom året og følgelig forventes det at avløpsanlegg ved nye fritidsboliger blir mer belastet enn fritidsboliger med en lavere sanitær

standard. Ut fra dette settes det krav om at avløpsanlegg ved nye fritidsboliger med veiadkomst skal dimensjoneres som for helårsbolig.

I en del tilfeller er det å anbefale at flere går sammen om etablering av felles avløpsløsning ut fra ett forurensningsmessig perspektiv. Dette kan muliggjøre forsvarlige avløpsløsninger i områder der det er utfordrende å få til avløp uten samarbeid mellom flere. I følge forurensningslovens § 22 er det en åpning for at kommunen kan stille krav om at avløpsanlegg skal innrettes slik at det anlegget kan ta avløpsvann fra andre eiendommer. I ny lokal forskrift § 10 pekes det på dette mulighetsrommet og hvordan kommunen kan benytte seg av dette i sin saksbehandling.

Lokal forskrift §11 - Krav til drift av avløpsanlegg – erstatter nasjonal forurensningsforskrift §12-13

- Ny forskrift stiller krav om service og vedlikeholdsavtale for pumpekummer, tette tanker, biofilteranlegg, minirenseanlegg og infiltrasjonsanlegg.
- Ny forskrift: krav om dokumentasjon av renseevne og tilstand hvert 9. år ved anlegg etablert etter at forskriften har tredd i kraft for å være gyldig.
- Ny forskrift: ved nye tillatelser skal all tømning av slamanlegg utføres av kommunen, eller den som ellers sørger for slamtømming på kommunens vegne. Private tømmeordninger tillates ikke.
- Nasjonal forskrift: kun minirenseanlegg krever serviceavtale.
- Nasjonal forskrift: ingen krav om dokumentasjon av renseevne i driftsfasen.
- I dag er det akseptert enkelte steder at tømning utføres av private.

Kommunens kommentar: Ny lokal forskrift utvider kravet om drifts- og serviceavtale for nye tillatelser til å også omfatte andre typer avløpsanlegg enn minirenseanlegg. Dette fordi det er et kjent drifts- og servicebehov også ved disse anleggstypene. For alle nye avløpsanlegg etablert etter forskriften trer i kraft skal det i tillegg dokumenteres tilstand og renseevne hvert 9. år. Dersom et anlegg ikke oppfyller kravene er anlegget å regne som ulovlig etter en frist. Bestemmelsen forventes å medføre at dårlige anlegg som ikke fungerer slik de skal blir byttet ut.

I dag gjør firmaet som utfører tømming av slam på vegne av kommunen en enkel inspeksjon av slamavskillerenheten når de utfører tømming. I de tilfeller der det er godkjent privat tømming gjennomføres ikke denne inspeksjonen, noe som vurderes å være uheldig. Erfaringer viser også at det i en del tilfeller, er utfordrende å koordinere at privat slamtømmekjøretøy skal pumpe over slam til kommunens slamtømmefirma. Det stilles derved krav om at slamtømming skal utføres av den som utfører slamtømming på vegne av kommunen ved nye tillatelser og at privat tømming ikke tillates.

Vurdering av økonomiske konsekvenser for den som skal etablere avløpsanlegg

Kravet om serviceavtaler vil medføre ekstra utgifter for anleggseiere. At kommunen stiller konkrete krav til dimensjonering, anleggsløsninger (f.eks. avstandskrav fra båthavner) og rensekrav kan gi merkostnader for den som ønsker å søke om utslippstillatelse.

Vurdering av konsekvenser for næringsliv

Ingen konsekvenser forventes utover beskrevet under økonomiske konsekvenser, over.

Vurdering av konsekvenser for naturmangfold og vannmiljø

Formålet med den lokale avløpsforskriften er å beskytte helse og vannmiljø mot uheldige virkninger av utslipp av avløpsvann. Forskriften setter rensekrav til avløpsanlegg og stiller krav til tekniske løsninger slik at hensynet til resipienten, drikkevannsanlegg og brukerinteressene ivaretas. Både bestemmelsene knyttet til rensekrav, utslippssted, samt krav til prosjektering og utforming av avløpsanlegg gjenspeiler hensynet til natur og vannmiljø. Det forventes at vedtak av og oppfølging av forskriften vil gi positive konsekvenser for naturmangfold og vannmiljø.

Vurdering av økonomiske og administrative konsekvenser for Heim kommune

Godkjenning av forskriften vil ikke gi økonomiske konsekvenser for Heim kommune. Behandling av utslippstillatelser etter forurensningsloven og tilsyn belaster selvkostområdet.

Forskriften legger føringer for valg av avløpsløsninger, prosjektering og utforming av disse ved nye søknader om utslippstillatelse. Samtidig stilles krav til oppfølging i driftsfasen av anleggseier med drifts- og serviceavtaler og dokumentasjon av renskrav. Heim kommune legger opp til økt tilsyn med eksisterende avløpsløsninger og de konkrete renskravene og kravet til vedlikehold- og serviceavtaler forenkler tilsyn og kontroll med avløpsanleggene, som forventes å gi positive administrative konsekvenser. Samtidig følger det av forskriften at kommunen må gjennomgå og følge opp rutinemessig tilstandsdokumentasjon fra nye anlegg, noe som vil kreve administrative ressurser.

Vurdering av forskriftskastet opp mot gjennomføring av nasjonale forventninger

Både FNs bærekraftsmål og vannforskriften viser til viktigheten av å beskytte, bevare og gjenopprette degraderte vannmiljøer. Ny lokal avløpsforskrift stiller krav til utslippskonsentrasjoner og tekniske løsninger for utforming av nye avløpsanlegg for sanitært og oljeholdig avløpsvann. De konkrete utslippskravene i lokal forskrift kan benyttes til å måle hvor godt eldre avløpsanlegg fungerer og om det er behov for utbedringer i tilsynssaker. Ny lokal forskrift gjør også gamle avløpsløsninger, som ikke har vært gjennom offentlig godkjenning, ulovlige og ny utslippstillatelse må omsøkes. Saksbehandler vurderer at ny lokal avløpsforskrift er et viktig steg mot gjennomføring av nasjonale forventninger vedrørende ivaretagelse av drikkevann og vannmiljø.